

Bijna vliegvlugge jonge Tapuit bij Egmond aan Zee, juni 2006 (foto: J. Aben).

Broedende Tapuiten in 2006

Alweer twee broedseizoenen geleden kreeg de Tapuit in het 'Jaar van...' speciale aandacht. Dat leverde een bijna landdekkend maar ontluisterend beeld op: slechts 250-300 territoria, nagenoeg beperkt tot de duinen ten noorden van het Noordzeekanaal en enkele Drentse heidevelden. Daarnaast verzamelden tellers in 2005 informatie over het broedsucces. Ze bepaalden door nauwkeurige en frequente observatie het maximale broedstadium per territorium en soms ook het aantal uitgevlogen jongen per succesvol broedgeval. In combinatie met literatuurgegevens over overlevingskansen werd via een populatiemodel becijferd dat de vastgestelde jongenproductie te laag was om de huidige populatie stabiel te houden. Dit betekent dat de oorzaken van de afname (deels) in de Nederlandse broedgebieden liggen. Om dit verder te onderzoeken, vroegen we de tellers ook in 2006 om medewerking.

Meer informatie over broedsucces en dieet van Tapuiten is te lezen in SOVON-onderzoeksrapport 2006/14.

Medewerkers aan het onderzoek ontvingen dit rapport reeds; voor anderen is het via www.sovon.nl te downloaden (Onderzoek/Soortonderzoek/Tapuit). Hier zijn ook filmpjes te bekijken van voederende Tapuiten in het Noordhollands Duinreservaat.

Vogelbescherming Nederland en PWN Waterleidingbedrijf Noord-Holland financierden het onderzoek.

Verdere afname, povere broedresultaten

De momenteel beschikbare gegevens (betrekking hebbend op ongeveer 70% van de Nederlandse populatie) geven een afname van 2005 op 2006 met 9% aan. Hoewel iets minder groot dan de gemiddelde jaarlijkse afname van 12% in 1990-2005 een veront-rustend resultaat. Opvallend is vooral de sterke afname op Ameland en in enkele kleine heideterreinen in Drenthe. Alleen in het Aekingerzand (Dr), het enige binnenlandse heideterrein met meer dan tien territoria, trad een lichte toename op.

Informatie over het maximale broedstadium is in 2006 verkregen in 161 territoria, verdeeld over 18 gebieden. In 46% van de territoria werden uitgevlogen jongen vastgesteld, wat minder is dan een jaar eerder (56%). Het aandeel territoria zonder nest dan wel paren met een waarschijnlijk mislukt nest nam navenant toe. In 2006 werden in 57 succesvolle territoria 144 uitgevlogen jongen vastgesteld, gemiddeld 2,5 per succesvol paar. In 2005 werden in dezelfde set van gebieden 114 jongen vliegvlug in 50 territoria, ofwel 2,3 jongen per succesvol paar. Het aantal vliegvlugge jongen berekend over alle paren was in beide jaren vergelijkbaar (1,3).

Het vaststellen van het exacte aantal uitgevlogen jongen is niet eenvoudig. Direct na uitvliegen verstopten ze zich bij verstoring vaak in konijnsholen, terwijl het familieverband later minder hecht wordt en mannetje en vrouwtje met hun eigen setje jongen een steeds groter gebied bestrijken. Het vastgestelde succes zal daarom vrijwel zeker enigszins onderschat zijn. Desondanks bleken de resultaten in 2005 in intensief onderzochte gebieden nauwelijks af te wijken van die in alle gebieden samen. Omdat 2006 bovendien een sterk vergelijkbaar beeld oplevert, kunnen we stellen dat het broedsucces in Nederland momenteel fors lager is dan de 4,5 jongen per

succesvol paar die Chris van Deursen begin jaren tachtig in de Hollandse duinen vaststelde, toen de tapuitenstand floreerde.

Voedsel een probleem?

Mogelijk is een verslechterd voedselaanbod verantwoordelijk voor het lage broedsucces en kan specifiek terreinbeheer daarin verbetering brengen. Daarom is in 2006 gestart met een onderzoek naar de voedsel-ecologie van Tapuiten in relatie tot hun broedsucces. In dit project wordt samengewerkt met Stichting Bargerveen en Radboud Universiteit Nijmegen. In 2006 lag de nadruk op het testen van verschillende methoden om voedselkeuze en -aanbod vast te leggen. We gebruikten geautomatiseerde cameraopstellingen bij het nest om het dieet van nestjongen te kwantificeren. Dit bleek in de drie gevolgde nesten zeer divers van samenstelling, hoewel op gewichtsbasis slechts enkele prooi-groepen belangrijk waren: twee soorten bladspruitkevers (rozenkever en kleine juni-kever) en larven van kniptorren en vlinder-rupsen (vooral nachtvinders uit de uilenfamilie). Kniptorlarven en rupsen worden vooral in korte grasvegetaties en open zand gevangen, meestal niet óp maar ín de bodem! Bladspruitkevers worden opvallend genoeg onevenredig veel in hoge grassen met verspreide opslag gevangen. Hierbij zijn geïsoleerde struikjes waarschijnlijk van belang als uitkijkpost om vliegende kevers in de lucht te vangen of rustende kevers in de hoge vegetatie te ontdekken (vooral bij slecht weer). Het onderzoek wordt in 2007 op grotere schaal voortgezet. In dit kader worden ook volwassen en jonge Tapuiten voorzien van kleurringen, met name in de Noordhollandse duinen. We zijn vanzelfsprekend zeer geïnteresseerd in aflezingen van deze vogels!

Chris van Turnhout